

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 40

Lýsingarprísir fyri m.m.: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 20. oktober 1947

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið.

21 Arg.

Sosial viðurskipti í Føroyum.

Tey sosialu viðurskipti her í Føroyum hava ikki kunnað verið javnmett við tey í okkara grannalondum.

Vit finga ellisrentulóg, tá ið Danmark fekk sín; men ellisrentupeningurin var nógv lægri her hjá okkum enn har niðri hjá teimum — eisini inntökumarkíð fyrri at kunna fáa ellisrentu var mikið lægri her hjá okkum, og tað er í hesum blaði átalad, at hetta ikki er vordíð broytt í hesum tíðum, nú peningavirðið so nógv er niðurfarið. Vit hava haft og hava vanlukkutrygging, og hon hevur verið sera hent her hjá okkum, ið hava nógv varanlukkuk og tí eftirsitandi, sum hava fyrri neyðini peningastudning, um tey skulu bjarga sær.

Henda trygging er tó ikki til fullnar. Hon gevur hjálp til teirra, ið komin eru til skaðis undir starvi sínum, hjálp til teirra, ið sita eftir, konu og børn, tá ið forsyrgjarin doyrvanlukkukending. Men so eru tað öll tey tilfelli, tá ið vanlig sjúka kemur upp í leikin: tá ið maður gerst óarbeiðsförur av sjúku ella hann doyrvanlukkukending. Men so eru tað öll tey tilfelli, tá ið vanlig sjúka kemur upp í leikin: tá ið maður gerst óarbeiðsförur av sjúku ella hann doyrvanlukkukending. Men so eru tað öll tey tilfelli, tá ið vanlig sjúka kemur upp í leikin: tá ið maður gerst óarbeiðsförur av sjúku ella hann doyrvanlukkukending.

Her í Føroyum var í fyrstuni stórvilji sýndur hesum tiltökum soleiðis at hjálpa teimum, sum lagnan sló og setti í trong og ring kor. Mótvilji var ikki altíð av hardsinni; somu fólk sum mæltu imóti, at samtökur og hitt almenna skuldu veita fasta hjálp íhvussu var, hildu tey hon var ov stór — vóru sjálv sera gávmild og góvu persónliga mangan til teirra, sum trongdu. Tey hildu bara, at fyrr komu tey ígjøgnum. Fyrr hjálptu einkjur og tey gomlu sær sjálv. Tey hildu at útreiðslurnar til slíkt komu at vera ov tungar. Tey ið virkaðu, slitu seg upp fyrri hini, sum ikki virkaðu og lögdu inn.

Henda áskoðan fer at broytest. Fólk fara so líðandi at fata, at samfelagið má koma teim til

hjálp, ið uttan sjálv at vera skyldug í tí, koma illa fyrri. Ella samfelagsins limir taka seg saman, og hann, ið treingir, so fær hjálp frá hinum meirilutanum. Ein skilur, at tað, ið rakar bróður tín í dag, kann raka teg í morgin.

Men her trýtur. Vit sögdu, at okkara sosiala umsorgan stóð ikki mót við grannalondini. Ein grundin hevur sjálvsagt verið okkara smáu inntökur. Inntökurnar herfyri vóru so smáar, at vit hövdu ikki ráð, at taka okkum uppá tær pliktir, sum onnur modernað lond hövdu. Her má skipast óðrvisi. Skulu vit eistast modernað samfelag, mugu vit á hesum økinum fara at taka okkum fram.

Politiskir flokkar hava tey sosialu málini á síni stevnu-skrá: skulu hægða ellisrentu, fólkatrygging og hvørt av sínum. Men tað kemur ikki longur. Inntökurnar vaksa hjá summum og nýtsla teirra hareftir, men onnur sita í trongum korum og vita illa ráð at klára seg. Fólkid má geva hesum ans, seta framburðsmenn á Tingið, ið skapa kunna lögir, ið ger okkara samfelag til eitt rættvíst og vælskipað samfelag.

Bókmentir.

Færøsk Anthologi

ved V. U. HAMMERSHAIMB

Hammershaibsegrunnurin gav út.

Hammershaib sigur í forordinum til hetta verkið, at frá ungum árum lá í honum ein livandi trá at bjarga frá týning forni- og fortíðarminni, sum í máli, kvæðum og søgnum livdu á fólkatungu í Føroyum og gera tað kunnugt fyrri teimum, ið sýnt hövdu vælvild fyrri hansara frásøgnum.

Hesari trá er tað, at vit kunna takka fyrri, at hetta verk kom fram, og tað var í tókum tíma, at Hammershaib og aðrir góðir menn fóru til verka og bjargaðu tí, ið var grundarlagið undir okkum sum fólk, og sum annars hevði hvørvið og doyð burtur.

Hammershaib varð eisini förur fyrri at skapa búnan um hetta tilfar, sum í öldir hevði livað millum manna, og sum var varðveitt ætt eftir ætt. Ham-

mershaib málbúni var tikin, og vit kunna halda, at hann var væl skaptur. Hann gevur mál-inum í skrift ein fastan form, og formurin er so mikið líkur fornmalinum, at útlendingar, sum lært hava fornmalíð væl kunna lesa føroyskt mál. Hetta kunna vit siga er okkum til stóran vinning, vit sum eru lit-ið fólk og hava fyrri neyðini í okkara mentunarstarvi at fáa stuðul úttanifr. Men legði V. U. Hammershaib grundarsteinin, so eiga vit sum nú byggja Føroyar at laða omaná, at fáa upp ein so prúðan mentunarbygning, sum eitt litið fólk er fært fyrri. Tí verkið, sum lagt varð niður í hesa bók, Færøsk Anthologi, er langt í frá liðugt, og teir vandar sum tá lógu fyrri føroyskari mentan á heimligari grund, eru tann dag í dag.

Streymarnir úttanifr eru sterkari á okkara dögum enn teir vóru tá, og tað eru betri likindi í okkara dögum hjá hesum streymum at renna inn og taka alt av stað við sær.

Men um öll tjóðin, alt okkara fólk, sameint stendur vernd um okkara andaligu ognir og eyðkenni og byggir har á, kann mikið bjargast, og vit kunna seta góðan gróður sum litið grein av tí norrøna ættartrænum. Verður hetta leiðin, verður farið fram í anda Hammershaib, tann anda og ta ætlan, hann legði niður í hetta verk sitt.

Drápsroynd móti Bevin, enska úttanríkisráðharranum

Útvarpið segði frá, at roynd hevði verið at taka mr. Bevin, enska úttanríkisráðharran, av lívi. Scotland Yard skuldi hava fingið málið um hendi at kanna, men teir vóru hultir og vildu einki siga.

Frá U. N.

Russurin legði Amerikanarar undir at misbrúka síná makt í tí alheimsgrunninum, sum stovnaður varð, og sum lond kundu fáa lán úr. Teir kundu sostatt hava vald á einum triðingi av stemmunum í stjórnnini fyrri grunninum.

Kjøtið og kjøtsólan.

Framman undan krignum var tað sera lagaligt at fáa hendur á føroyskum seyðakjöti. Ja, mong siga, at teimum varð boðið kjøt at keypa, og turt kjøi kundu tú fáa frá kjøtsölu-monnum næstan til heystardagin, tá ið kjøt kom aftur. Men tá ið kruggið kom, varð óðrvisi.

Kruggstíðina hvarv hitt føroyska seyðakjötið. Mong siga, at um tey gingu landið runt við pengunum í hondini, so var ikki at bjóða til, at tey finga fatur á so mikið sum einum válgara.

Fólk spyrja, hvar kjøtið fór, hvussu hetta bar til. Ja, fyrri tað fyrsta var tað tað, at litið einki útlendskt kjøt kom til handlarnar kruggstíðina, og so varð meira føroyskt kjøt keypt enn vanligt. Hetta var ein orsök. Men ikki öll. Fólk finga meir pengar um hendi, keypmenn og reiðarar fóru at keypa upp meginpartin av tí føroyska seyðinum og seyðakjötinum, og so kundu privatmaðurin ganga við pengunum í hondini og fekk nei, hvar hann vendi sær: eingin hevði kjøt at selja.

Öll, sum rættvíst vilja vera, mugu siga, at hetta er skeivt. Turt kjøt, skerpikjøt, er livrættur hjá hvørjum Føroyingi. Tað er eisini góður og styrkjandi viðskeri. Sjálvandi hevur altíð verið ógvuliga ójamt, sum fólk hava fingið av kjöti — hava fingið at skera, sum tey siga. Tey, ið onga jörf hava átt, hava litið blóðgað knivir, men tað var altíð so, at tá ið tey hövdu pening, kundu tey keypa sær ein seyð ella eitt krov frá bónda ella kjøthandilsmanni. Og nú hesa tíðina hava summi havt óvmikið, og summi hava ikki sett tað, um tey so hövdu ráð at keypa.

Rangleikar eru í samfelagnum, og ráð kundu verið, at bótt teir. Einastu ráð, ið her vóru, var at tingið setti eina keyps- og sölumíðstöðu (central), sum keypti upp alt tað kjøt, ið var at selja í Føroyum, og at so kjøtið var rationerað, sum aðrar vóru, ið litið er til av. Tosað varð einaferð um at ratio-